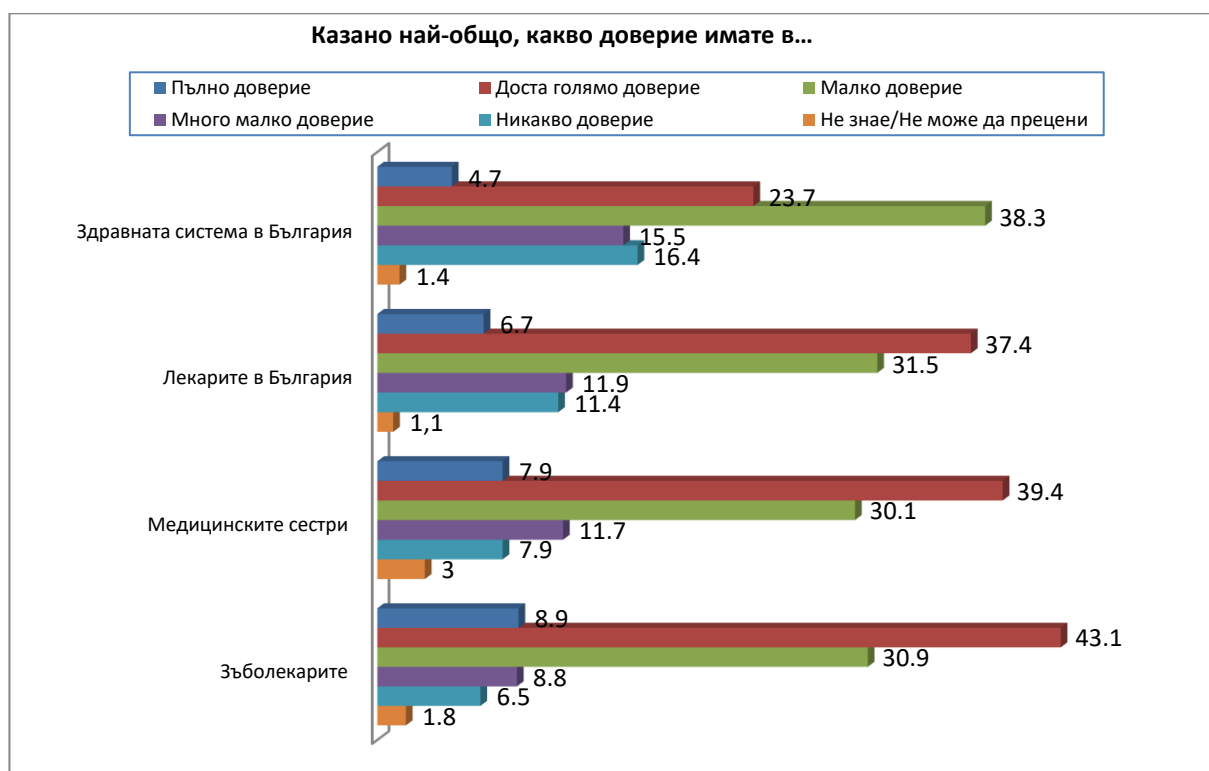

БЕЗПРЕЦЕДЕНТНАТА 2021 г.? РЕЗУЛТАТИ ОТ НАЦИОНАЛНО ПРЕДСТАВИТЕЛНО ИЗСЛЕДВАНЕ

Представяме ви данни от проведеното в средата на 2021 г. **национално представително изследване сред българското население**. Изследването е част от **Международната програма за социални изследвания (International Social Survey Programme - ISSP)** и се провежда паралелно в над 50 страни от петте континента по единна методика и световни стандарти. У нас са изследвани 1151 пълнолетни български граждани от цялата страна, подбрани чрез национална представителна извадка. В България изследването е финансирано в рамките на **Националната пътна карта за развитие на научна инфраструктура (2020-2023 г.)**, а подготовката и реализацията му са дело на **Консорциум от български социолози и икономисти, с водещ партньор УНСС и участници Институт по философия и социология - БАН, Българска социологическа асоциация и Съюз на икономистите в България**. Работата на терен е осъществена от Института по философия и социология към БАН.

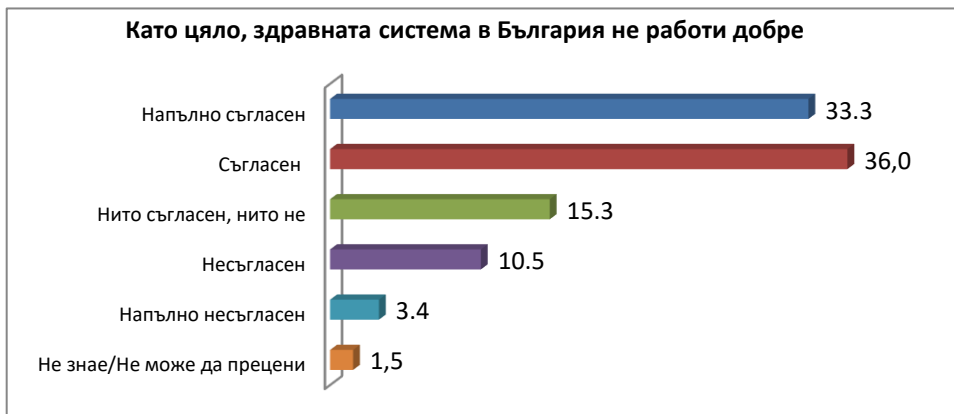
Представяме ви част от **мненията и оценките на българските граждани по някои от общо 214 показателя, чрез които са изследвани здравните и социалните неравенства**. С тази кратка брошура стартираме оповестяването на **оценки и мнения за здравните неравенства**. Поставяме специален акцент върху **КОВИД ситуацията у нас** и възникващите в тази връзка въпроси за нейното управление и овладяване, като отчитаме влиянието на безпрецедентните обстоятелства на 2021 г. върху изказаните становища.

1. ОЦЕНКИ ЗА ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО: ДОВЕРИЕ И ОЧАКВАНИЯ

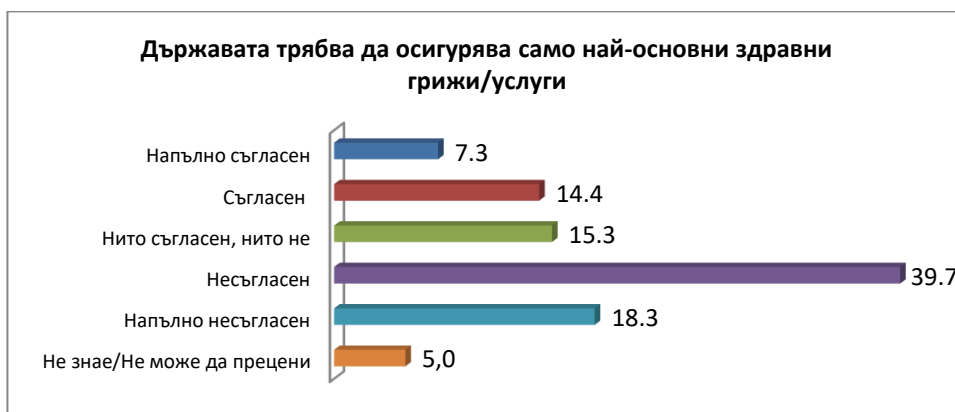

Българските граждани имат **относително по-високо доверие в лекарите, медицинските сестри и зъболекарите, отколкото в системата ни на здравеопазване**. Това е индикация, че въпреки (или дори поради) множеството промени в тази сфера, неговата ефективност като механизъм за предоставяне на здравни грижи и услуги продължава да е ниска, което от своя страна логично генерира недоверие към здравеопазването като цяло. Положителната отношение към основния медицински персонал (лекари, медицински сестри, зъболекари), следва да се възприеме като сигнал, че **въпреки институционалните трудности, здравеопазването съумява да съхрани сравнително добро "персонализирано лице"**. Запитани

директно, общо 69,3 % от изследваните лица са заявили, че според тях здравната система в България "не работи добре":

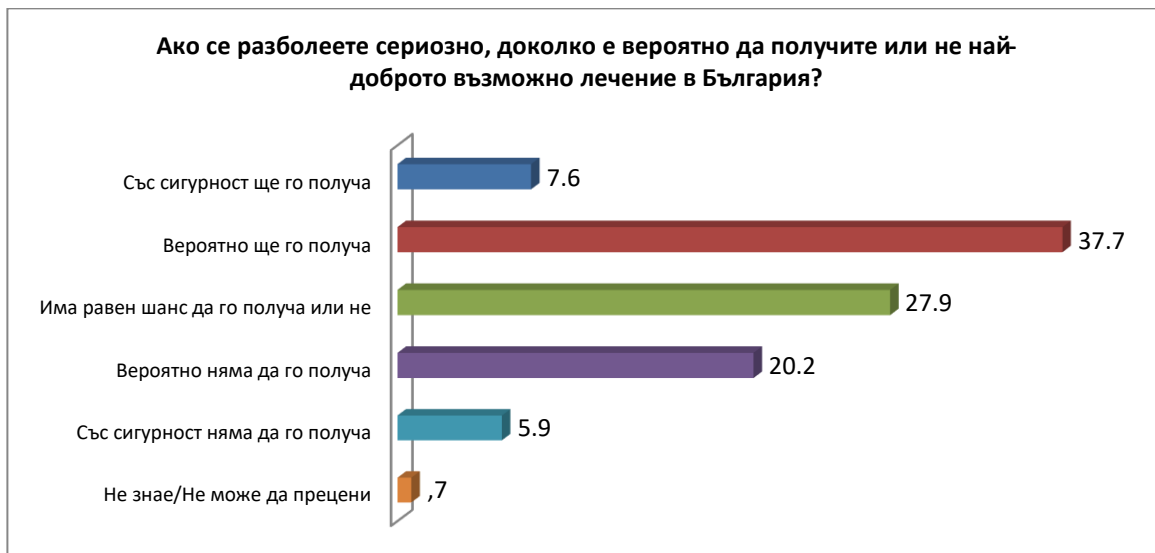
В същото време, **общо 58 % от пълнолетното население у нас считат, че държавата трябва да предоставя по-широки пакети от здравни грижи и услуги** и не бива да се ограничава единствено до най-основните:

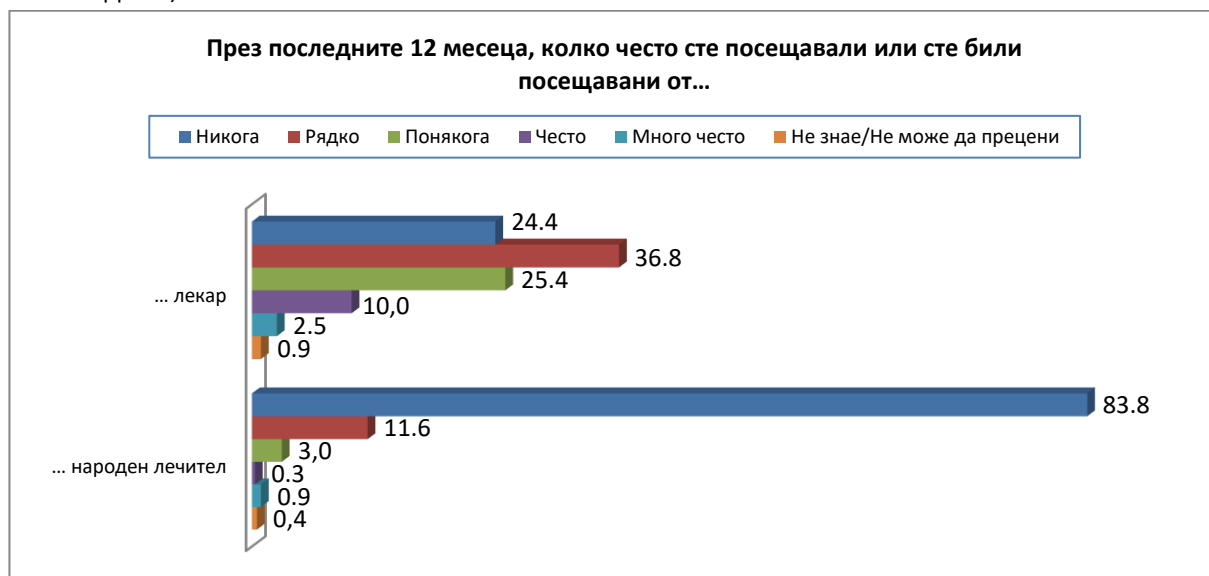
Изследването показва, че **само 25 % от българските граждани възприемат идеята да се плащат по-високи данъци, за да се подобри качеството на здравните ни грижи и услуги**. Идеята се отхвърля от близо 46 % от населението. Данните навеждат на извода, че работещи възможности за подобряване качеството на здравните грижи и услуги трябва да се търсят в рамките на съществуващите равнища на данъци и осигуровки, като се постави акцент върху по-рационалното оползотворяване на наличните средства:

Въпреки трудностите и някои разочарования от функционирането на здравеопазването като система, **близо 46 % от хората са убедени, че в случай на сериозно заболяване ще получат възможно най-доброто лечение в България**:

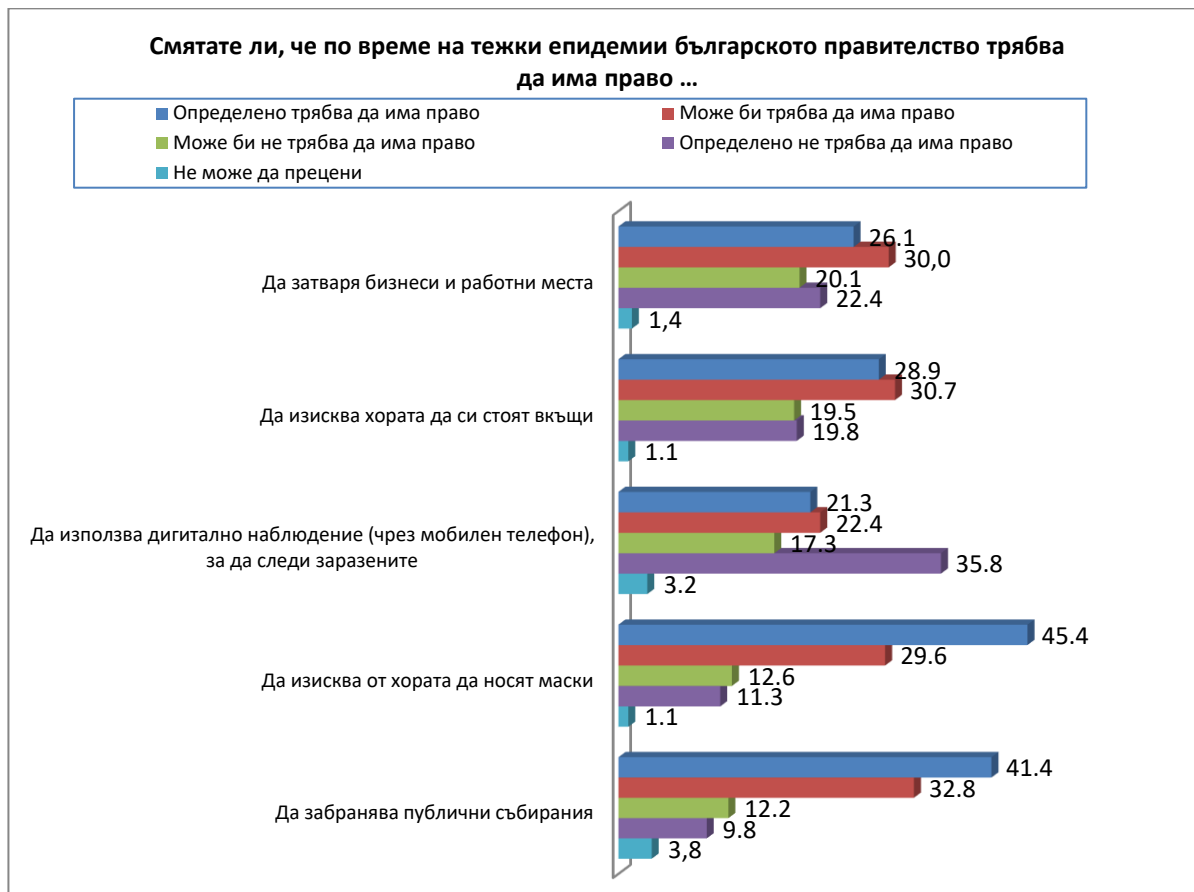

Изследването показва, че **българите като цяло разчитат на институционализираната медицина и сравнително рядко прибягват до народни лечители**: през последните 12 месеци услугите на лекари са били потърсени от близо 38 % от пълнолетното население, докато към услугите на народни лечители са прибягнали едва 4,7 % от населението:

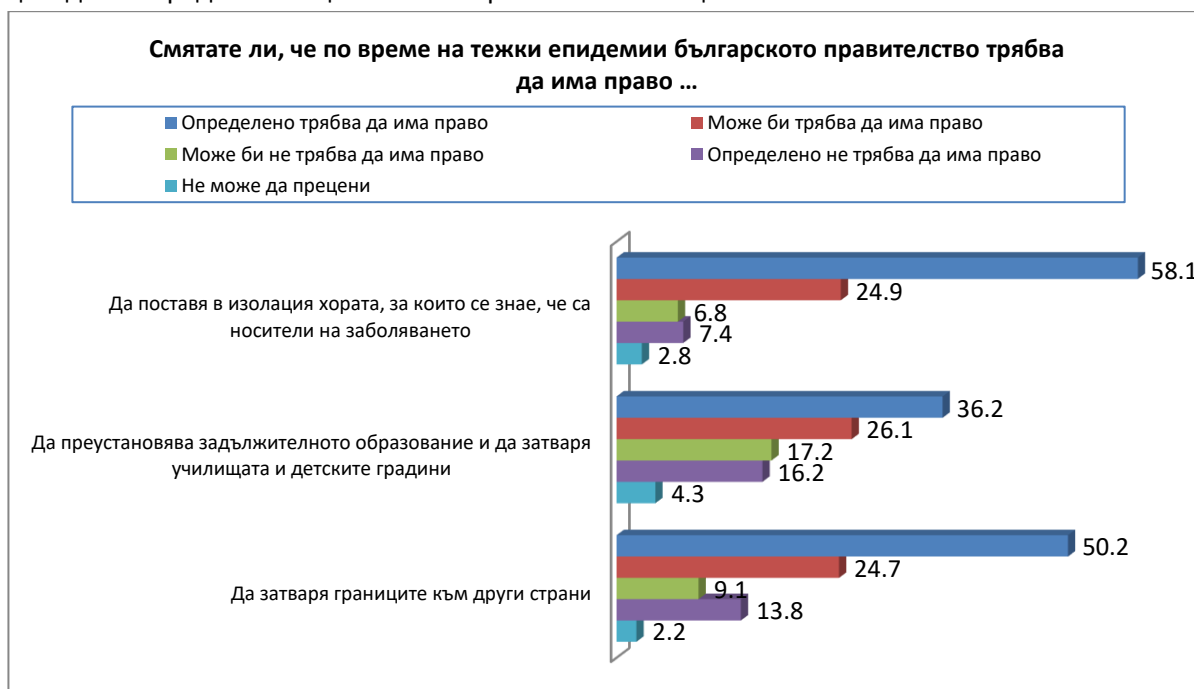

2. ПЪЛНОЛЕТНИТЕ БЪЛГАРИ ЗА КОВИД 19

Според значими дялове от пълнолетното население, овладяването на КОВИД-19 ситуацията изисква да бъдат налагани сериозни ограничителни мерки. В това число, да се забраняват публични събирания (според общо 74 %), да се изисква носене на маски (според общо 75 %), да бъдат затваряни бизнеси и работни места (според общо 56 %), да се изисква хората да си стоят в къщи (според общо 60 %). Единствено по-високо несъгласие се изказва по отношение на мярката да се използва дигитално наблюдение, например чрез мобилен телефон, за да се проследява дали заразените спазват режима на изолация, но близо 44 % одобряват и тази мярка:

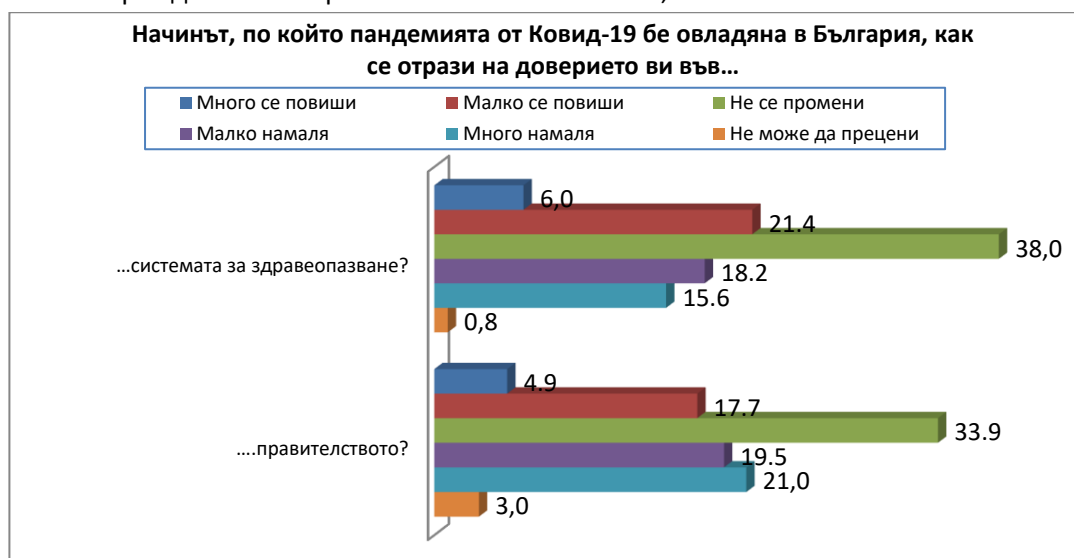
Следващата фигура визуализира оценките за други три специфични ограничителни мерки, чрез които би могло да се интервенира за овладяване на КОВИД 19 -ситуацията у нас. Представените данни показват, че общо 83 % от пълнолетното население подкрепят мярката за поставяне в изолация на хората, за които се знае, че са носители на заболяването; близо 75 % одобряват мярката за затваряне на границите към други страни, а мярката за преустановяване на задължителното образование, както и затварянето на училища и детски градини се оценява като приемлива от общо 62 %:

Тези данни разкриват категоричността на обществото, че пандемията може да бъде овладяна с помощта на адекватни и в същото време строго прилагани мерки.

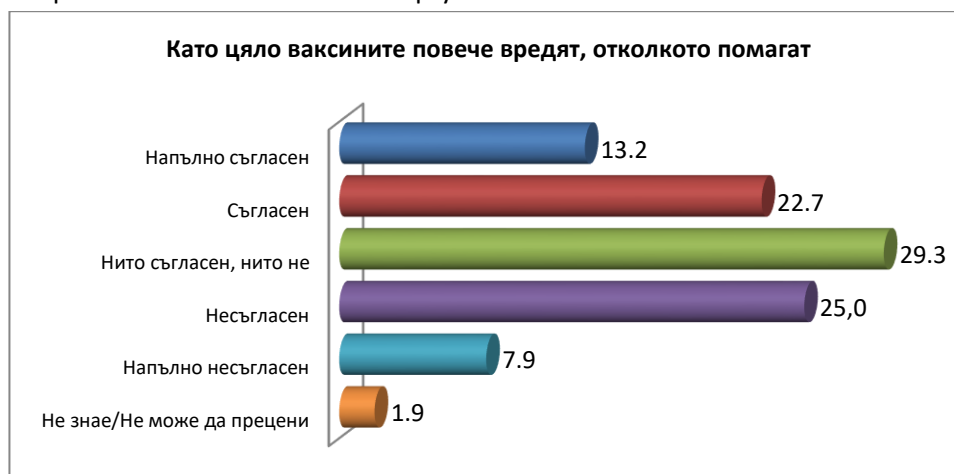
Данните сочат обаче, че **приложените мерки и усилия за овладяването на пандемията от КОВИД-19 в България са се отразили противоречиво на доверието към системата за здравеопазване у нас** - 34 % заявяват, че доверието им в здравеопазването е намаляло, 38 % не отчитат за себе си съществена промяна, и само 28 % от пълнолетните граждани споделят, че тяхното доверие в българското здравеопазване се е повишило.

Доколкото **правителството е основният субект, който има грижата за овладяване на ситуацията**, изследването потърси мнения и за това, дали в процеса на прилагане на мерки за овладяване на КОВИД 19-ситуацията у нас са настъпили промени в **доверието към правителството (към средата на 2021 г.)**. Данните показват, че общо 40% са понижали доверието си към управляващите до средата на 2021 г., 33,9 % от пълнолетните граждани не са променили отношението си, а 23% са го повишили:

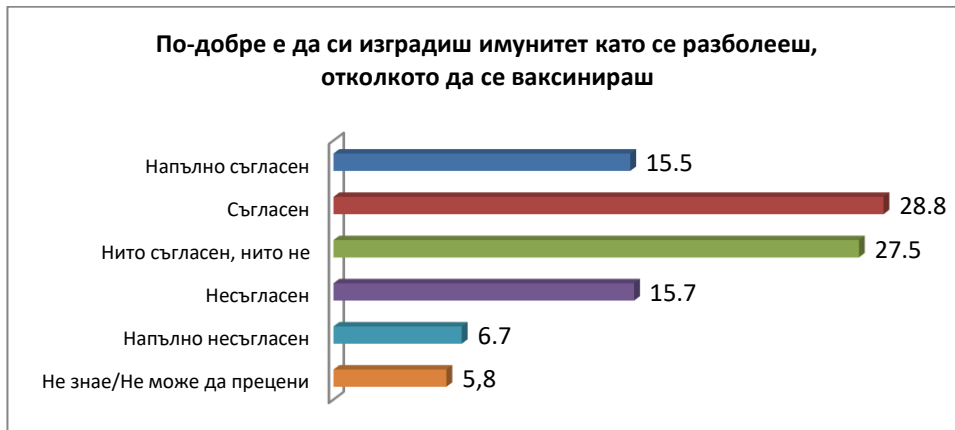
Тези становища са повод за сериозен размисъл, като при анализите е задължително да се проучат зависимостите между приложените мерки и тяхното отражение върху доверието на отделните социални групи и слоеве в обществото, както към управлението на страната, така и към системата на здравеопазване.

Изследването осветлява и изключително важния въпрос за **отношението към ваксините и готовността за ваксиниране**. Данните сочат, че през 2021 г. България е разделена на три съпоставими групи по темата „ковид ваксини“: 1) антиваксъри (36%), 2) неутрални (29%) и 3) про-ваксъри (33%) като всяка група е убедена в правотата на собствените си аргументи:

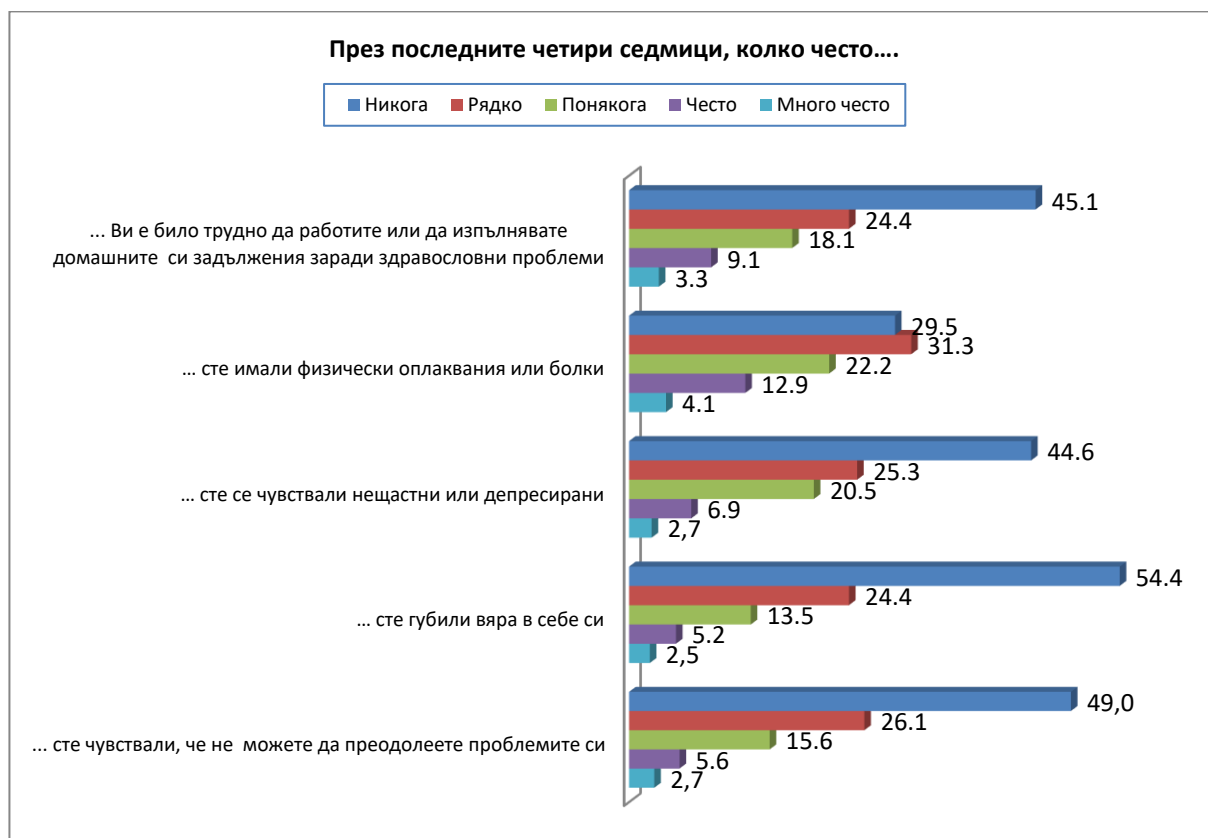
Според анализите **доверието в Ковид ваксините е функция най-вече на доверието в лекарите**. Анти-ваксърите се открояват със сравнително по-силен рефлекс на недоверие от про-ваксърите, макар по някои теми да мислят сходно. Според три четвърти от анти-ваксърите (76%) и две трети от про-ваксърите (65%) здравната ни система **НЕ работи добре**.

Запитани директно кое е по-добре за изграждане на имунитет - преболедуване или ваксина, 77,5% от анти-ваксьрите срещу 16% от про-ваксьрите предпочитат преболедуване. Като цяло и по този въпрос пълнолетните българи се разделят на три групи: общо 44,3 % са ЗА варианта преболедуване, 22,4 % държат на ваксиниране, а други 27,5 % заемат неутрална позиция по въпроса. Установените нагласи потвърждават още веднъж, че антиваксьрските нагласи заемат немалък дял от общественото мнение у нас, което изисква целенасочено внимание, но сериозен резерв за овладяване на Ковид пандемията се крие и в клъстъра на засега неутралните:

3. УСЕЩАНЕТО ЗА ЗДРАВЕ И ЗА ЩАСТИЕ

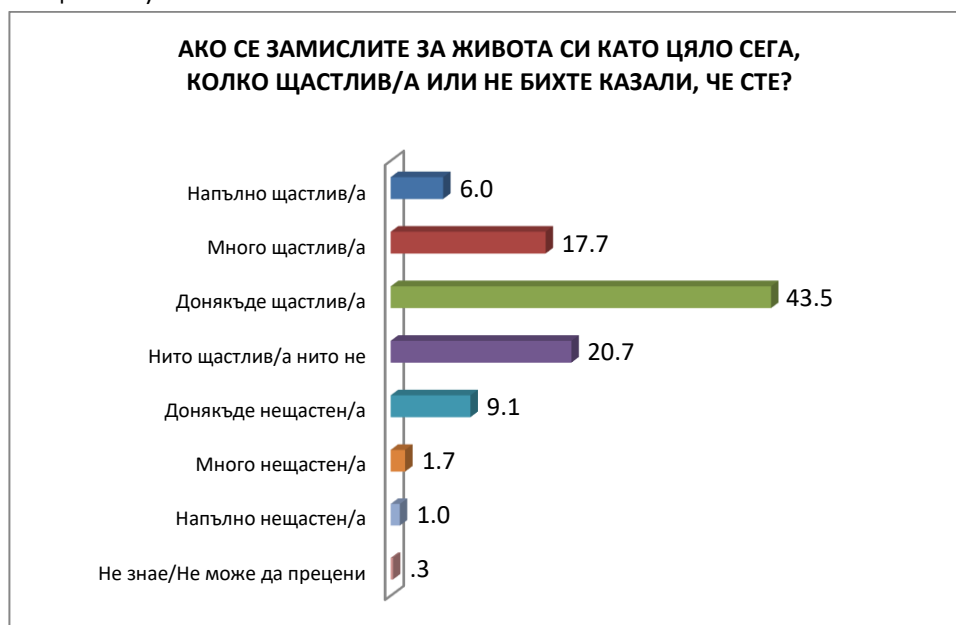
Изследването потвърди хипотезата, че между усещането за здраве и цялостното усещане за щастие има значима връзка. Според данните, дяловете от пълнолетното население, което е изпитвало сериозни трудности в професионален и личен план, поради някакви здравословни проблеми, не са големи:

Така например, общо 12,4 % от запитаните са съобщили, че през последните четири седмици са били възпрепятствани да работят или да изпълняват домашните си задължения поради здравословни

проблеми. Общо 17 % са имали физически оплаквания, нещастни или депресирани са се чувствали общо 9,4 %, други 7,5 % са губели вяра в себе си, а 8,4 % са чувствали, че не могат да преодолеят проблемите си. При прочита на тези данни трябва да се има предвид и това, че между 13 и 20 % от изследваните лица са избирали отговор "понякога", което подсказва, че освен цитираните тук процентни разпределения трябва да се вземе предвид и вероятността някои от изследваните (между една шеста и една пета) да не са били склонни да съобщят за наличието на здравословни проблеми, опасявайки се да не накърнят своя имидж и себеусещането си за пълноценна личност.

В същото време, изследването потърси и **обобщаваща самооценка за усещането за щастие**. Данните показват, че през Ковид годината 2021 напълно щастливи или много щастливи са се чувствали общо 23,7 %. Опцията "донякъде щастливи" е избрана от 43,5 % от запитаните лица, което е типично при този вид въпроси - да се избират средните варианти и да се избягват крайните. Впечатлява ниският дял на "напълно нещастните" и "много нещастните" - общо те са едва 1,7 % (паралелно с това други 9,1 % са се самооценили като "донякъде нещастни"):

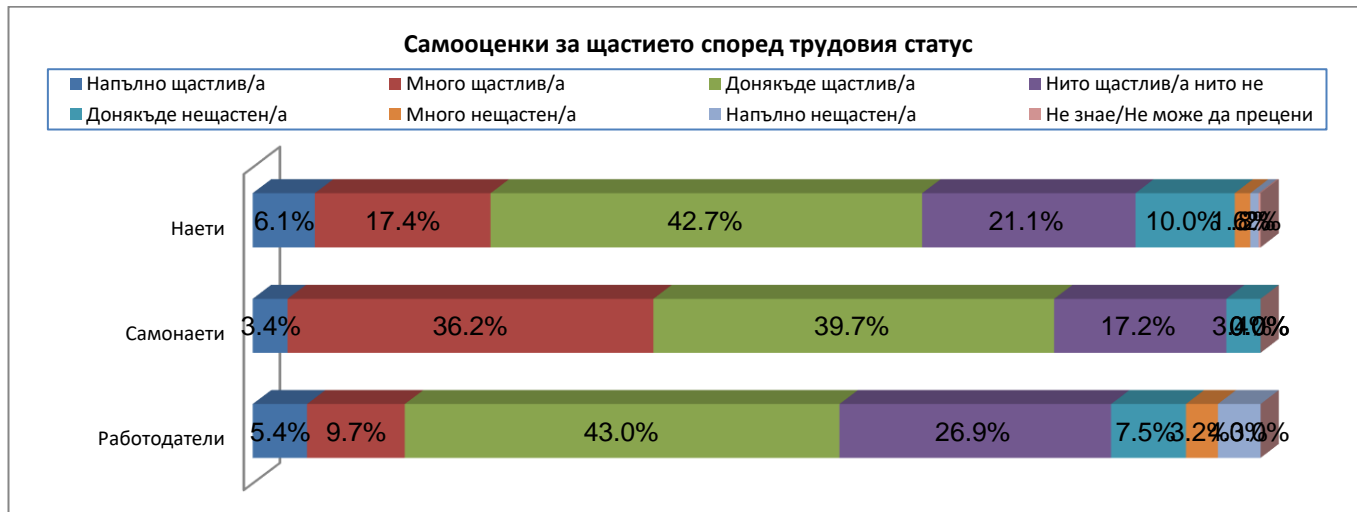
Самооценките за здравето и за щастието корелират позитивно, т.е. от една страна се наблюдават ниски дялове на лицата, съобщили за сериозни здравословни проблеми, създаващи им затруднения в професионален и личен план. И паралелно с това, се установяват относително високи дялове за самооценки в позитивния край на скалата за щастие общо 67,2 % от запитаните са посочили, че са щастливи, било то изцяло или до известна степен. Тези оценки са изключително благоприятен атестат за самочувствието на българина в ситуация на КОВИД 19 пандемия. Впрочем, данните от нашето изследване потвърждават резултатите от анонсираното в края на 2021 г. от ГАЛЪП проучване в световен мащаб за щастието и Индекса на надеждата, според което в края на 2021 г. българите като цяло са демонстрирали сравнително високи нива на щастие.

Анализите разкриват, че **полът** като основна личностна характеристика не се отразява съществено върху усещането за щастие в Ковид екстремните условия у нас. **Възрастта** обаче се оказва фактор с високо влияние върху субективното усещане за щастие. Данните сочат, че усещането за щастие е най-силно изразено при хората между 18 и 50 г. С нарастване на възрастта това усещане намалява и достига **най-ниски стойности при над 70 -годишните**.

Тълкуването на данните през призмата на статуса „заетост“ (т.е. заети, учащи, пенсионери, домакини, безработни) разкрива, че най-голям дял от щастливите съставляват временно заети, което не съвпада напълно с досегашните изследвания, проведени в нормална обстановка. Но 41,7 %, въпреки Ковид са си осигурили препитание и това неизбежно се отразява върху усещането им за щастие. Следвани са като относителен дял от учащите (37,2 %), работещите на непълен работен ден (30,8 %), работещите на пълен

работен ден (29,6 %), домакините (21,1 %). От друга страна, 19,4 % от пенсионерите са се самооценили като "донякъде нещастни". Любопитно е, че 46,0 % от безработните се чувстват "донякъде щастливи" и само 16,1 % от тази категория са посочили, че се определят като "донякъде нещастни".

Ако данните за заетостта се групират и се изследва зависимостта между трудовия статус (наети лица, самонаети, работодател) и себеусещането за щастие, става ясно, че усещането за щастие е най-отчетливо проявено при самонаетите лица (39,6 %), следвано от наетите (23,5 %) и работодателите (15,1 %):

Анализът на данните продължава в търсенето на обяснение на изведените тенденции и в очакване на данните от останалите страни, които ще ни покажат проблеми и предимства на българското общество в сравнителен план с други държави. Екипът на изследването е готов да работи с всички, които се интересуват от по-нататъшно използване на данните, включително като предоставя форми на обучение и консултации.

Повече информация по изследването може да се получи от ръководителя на теренната работа проф. д-сн Емилия Ченгелова, зам. директор на Института по философия и социология - БАН (088 692 6902, e-mail: chengelova@gmail.com) и от Националния съкоординатор на Международната програма за социални изследвания (ISSP) доц. д-р Лилия Димова (dimova.lilia13@gmail.com).